



Regeling van de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid van 18 februari 2025, nr. 5733249, houdende vaststelling van de wijziging van de Regeling model huisregels penitentiaire inrichtingen in verband met de motie van het lid Ellian van 6 maart 2024 inzake een verbod op De Vrije Zielen, alsmede een technische wijziging

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,

Gelet op artikel 5, eerste lid, van de Penitentiaire Beginselenwet;

Gezien het advies van de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming van 29 oktober 2024, kenmerk 5787608;

Besluit:

ARTIKEL I

De bijlage bij de Regeling model huisregels penitentiaire inrichtingen wordt als volgt gewijzigd:

A

In paragraaf 4.5.1 wordt onder de categorie 'overige voorwerpen' ingevoegd:

- het blad De Vrije Zielen en opvolgers van het blad met gewijzigde titel

B

Paragraaf 6.8 wordt als volgt gewijzigd:

Onder d. wordt na de eerste zin toegevoegd: ', alsmede de uitvoering van artikel 258a, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering.'

ARTIKEL II

Deze regeling treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van de Staatscourant waarin zij wordt geplaatst.

Deze regeling zal met toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

*De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,
I. Coenradie*



TOELICHTING

ALGEMEEN

Het Tweede Kamerlid Ellian heeft bij motie van 6 maart 2024 de regering verzocht om het blad De Vrije Zielen niet langer toe te staan in penitentiaire inrichtingen, justitiële jeugdinrichtingen en forensisch psychiatrische klinieken, onder de volgende overwegingen:

- constaterende dat in het Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland 58 benoemd wordt dat dit blad gedetineerden op de terroristenafdeling de mogelijkheid biedt om contacten te onderhouden of nieuwe contacten te leggen;
- constaterende dat de achtergrond en herkomst van dit blad niet door DJI gecontroleerd wordt en er sterke aanwijzingen zijn voor jihadistische en/of salafistische banden.

Deze motie is aangenomen op 2 april 2024. Met de onderhavige wijziging van de Regeling wordt uitvoering gegeven aan de motie. Ik meen dat een verbod als die in deze motie moet worden opgenomen in de huisregels, ook met het oog op de uitvoerbaarheid daarvan. Een verbod dat vorm krijgt door middel van individuele beslissingen acht ik onwenselijk.

Advies van de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming

Een concept van de onderhavige wijziging is ter advisering voorgelegd aan de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ). Bij brief van 29 oktober 2024, met kenmerk 5787608, heeft de RSJ haar advies aan mij toegezonden, waarvoor ik de RSJ zeer erkentelijk ben. In de kern komt het advies met betrekking onderhavige wijziging op het volgende neer.

Noodzaak en proportionaliteit

De RSJ merkt op dat het recht om informatie te ontvangen geen absoluut recht is. De vraag is of een algeheel verbod van dit blad noodzakelijk en proportioneel is. De RSJ constateert dat de Penitentiaire beginselenwet, de Beginselenwet verpleging terbeschikkinggestelden en de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen reeds ruimte bieden aan de directeur van een inrichting of instelling om toezicht uit te oefenen op de inhoud van poststukken en het uitreiken van deze stukken aan de justitiabele te weigeren. Het is praktijk dat op alle terroristenafdelingen binnenkomende post wordt gelezen en beoordeeld door duidingsfunctionarissen. Nu de directeuren van de terroristenafdelingen en andere genoemde inrichtingen en instellingen al bevoegd zijn om tijdschriften te screenen op veiligheidsaspecten en uitreiking aan gedetineerden te weigeren, is de RSJ van mening dat de voorgestelde wijziging van de Regelingen model huisregels niet noodzakelijk is. Een algeheel verbod van het blad in alle inrichtingen en instellingen acht de RSJ bovendien niet proportioneel, omdat het dan ook verboden wordt wanneer er geen concrete bezwaren zijn tegen uitreiking van het tijdschrift.

Wetstechnisch aspect

De RSJ acht het daarnaast onwenselijk dat, als dit blad wordt verboden, er meer tijdschriften tot verboden lectuur gerekend kunnen gaan worden. Tevens zou de regeling steeds opnieuw aangepast moeten worden. Indien nodig, zou het aanpassen van de criteria voor screening beter zijn, als deze criteria in de praktijk niet voldoen. Daarvoor bestaan volgens de RSJ momenteel echter geen aanwijzingen.

Conclusie en aanbeveling

De RSJ adviseert de wijzigingen in de Regelingen model huisregels niet door te voeren, omdat deze aanpassing niet noodzakelijk en vanwege de reikwijdte ook niet proportioneel is. Indien er een noodzaak bestaat voor aanscherping van het beleid van screening van literatuur, adviseert de RSJ dit niet via een verbod in de huisregels te regelen maar via aanscherping van de criteria voor screening.

Reactie op het advies van de RSJ

Hoewel ik de RSJ zeer erkentelijk ben voor dit advies, zie ik toch aanleiding om hiervan af te wijken en de wijzigingen in de Regelingen model huisregels door te voeren. Ik acht het verbod op het blad De Vrije Zielen noodzakelijk. Ik licht dat hieronder verder toe.

In het Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland 58 wordt benoemd dat het blad De Vrije Zielen niet oproept tot haat of strijd, maar wel stelt dat de gedetineerden op steun van buiten de gevangenis muren kunnen rekenen. Dergelijke online en offline initiatieven bieden gedetineerden de mogelijkheid om buiten de gevangenis nieuwe contacten te leggen en bestaande contacten te onderhouden.



Ten aanzien van twee edities van het blad bestonden er concrete bezwaren tegen uitreiking. Onafhankelijk duidingsexperts hebben de DJI in een tweetal edities geadviseerd deze niet uit te reiken aan gedetineerden, vanwege verwijzingen die kunnen oproepen tot afstand of haat jegens ongelovigen en de mogelijkheid dat men door de inhoud kan worden bevestigd in de eigen radicale ideologie. Gelet op het voorgaande en met inachtneming van de uitdrukkelijke wens van de Tweede Kamer om tot een algemeen verbod over te gaan, acht ik het noodzakelijk het algemeen verbod op het blad De Vrije Zielen in de Regelingen huisregels te verwerken. Daarbij verkies ik, in verband met de uitvoerbaarheid, een algemeen verbod in huisregels boven een (beleidsmatig) verbod dat vorm krijgt in individuele beslissingen.

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Met deze regeling wordt de bijlage bij de Regeling model huisregels penitentiaire inrichtingen (hierna: de Regeling) gewijzigd. De wijzigingen worden hieronder artikelsgewijs toegelicht.

Artikel I, onderdeel A

Door toevoeging van de zin 'het blad De Vrije Zielen en opvolgers van het blad met gewijzigde titel' wordt beoogd zowel het bestaande blad De Vrije Zielen, als een opvolgend blad onder een andere naam te verbieden. Om te bepalen of sprake is van een opvolger van het blad De Vrije Zielen, zal naar feitelijke elementen worden gekeken. Te denken valt aan de titel van het blad. Een summiere aanpassing van de titel van het blad kan een indicatie zijn dat sprake is van een opvolger van het blad De Vrije Zielen, waarmee getracht wordt het verbod van het blad De Vrije Zielen te omzeilen. Daarnaast kan ook sprake zijn van een opvolger als de strekking van het blad grotendeels overeenkomt met die van het oorspronkelijke blad. Ook als het blad zich richt tot dezelfde doelgroep kan dat erop wijzen dat het nieuwe blad een voortzetting van het oorspronkelijke blad is. Tot slot kan ook vrijwel dezelfde vorm van publicatie een teken van continuïteit zijn. De hiervoor genoemde elementen dienen slechts als voorbeeld en vormen geen limitatieve opsomming. In de praktijk zal per nieuw blad dienen te worden beoordeeld of sprake is van een opvolger van het blad De Vrije Zielen. Een combinatie van een of meerdere elementen kan daarvoor de doorslag geven.

Het controleren van binnenkomende post op alle afdelingen van de penitentiaire inrichtingen is nadrukkelijk niet uitvoerbaar. Daarbij ben ik me ervan bewust dat dit verbod een reactief karakter zal hebben. Wanneer het blad wordt aangetroffen in de penitentiaire inrichtingen, zal het blad worden ontnomen van de gedetineerde. Deze regeling is niet reactief van aard, wanneer een gedetineerde aan een individuele maatregel is onderworpen of wanneer een gedetineerde verblijft op de terroristenafdeling of de Extra Beveiligde Inrichting. In deze situaties wordt de inkomende post gescreend, alvorens tot uitreiking wordt overgegaan.

Artikel I, onderdeel B

Middels deze wijziging is in de Regeling verwerkt de op 1 juli 2024 in werking getreden verschijningsplicht, zoals volgt uit artikel 258a van het Wetboek van Strafvordering.

*De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,
I. Coenradie*